

Zapisi o zemlji



Tone
Pavček

Vas je zgubila svoj stari duh
svetlih praznikov, temnih podob.
Vonj mladosti se je razdišal ko kruh.
In jaz sem lačen od tistih dob.

Samo nedelje še nudijo zvrhan pehàr
in vino spodbuja pozabo in greh.
A Gašper in Miha in Boltežar
ne pomagajo več za srečo in spéh.

A kamen raste. In pušče. Srobot.
Potihem, brez kadila in sveč
se staro odpravlja v kot
k prednikom v črnih oblekah leč.

* * *

Zemlja moja in trta
spet sva sama
in vrata, zaprta
za nama.

Nihče ni priča,
ko kličem te: Pridi,
da se zveličam,
ali, zavržen, spridim.

Ob tvojem boku
je vir zdravilen,
pri tvojem bogu,
še sam bolj silen,

si dajem na čelo
zdravilo zeleno
kakor bandero
blagoslovljeno

za zmagoslavje
nad strahom svojim
ali za vzglavje
v življenju novem.

* * *

Čudne reči se godé na vasi,
čudne, da nikoli tako.
Pravijo, da so hudičevi časi
in da bo še to, kar je, odšlo.

Nekdo vse noči hodi okoli
in riše na hiše poguben trikot.
Za linami težka samota moli
svoj križev pot.

Prazna praznina. Kakor zakleto.
Bledíjo sledovi rok in otrok.
A iz kota na vse zro neprizadeto
svetniki s starih podob.

* * *

Ne, polja ni.
Saj ni pšenice
brez orača, žanjice.

Ne, trate ni.
Saj ni trave in rose
brez koscev in kose.

Ne, gôre ni.
Saj ni pijače
brez brent in trgačev.

Ne, hleva ni.
Saj krave in mleka
ni brez človeka.

Ne, dóma ni.
Saj ni vonja topline
brez zbrane družine.

Ne, mene ni.
Kaj mi življenje
brez polja in zemlje!

* * *

Še malo in prazna
bo hiša, nekdanji dom.
Praznost dom izključuje.
Praznost je manj ko dvom.

Trte v slepo ženó
bogve komú,
mladega več ne bo
na pómlad domú,

skrinja na dílah ždi
brez rjuh tjavdán,
snahinih rok želi
vse predolgo zaman.

So iztrgane korenine
in lesení deblo?
O, na kakšne sipine
nas bo sčasom pometlo?

* * *

Moji predniki kmetje, gostači,
dninarski garači
so znali svoj posel:

kadar je bilo treba
so rili po zemlji
in pili (tudi kadar ni bilo treba)

na zdravje in na bolezen
in kar tako
in kleli
zdravo,
da bi bolj zdravo živeli,
pekel in nebo.

Naj zanje, od njih
ostane meni
za vsak primer,
ne stih,
a kakšna lepa kletev
za pôkoj in mir
meni in njim,
ki pod sivim kamnom leže
in so bilí, kot se reče,
na mestu možje.

* * *

Zemljo iščem
med kamenitimi griči.
Tako bridko usodno
brez nje
se vsakdan maliči.

Hišo iščem
s pročeljem veselim.
Tako samotno
brez nje
je v svetu belem.

In pot še iščem
do pokončnega deda.
Tako motno
brez nje
človek v prihodnost gleda.

Iščem trto in hišo in pot
zase, za mnoge.
A iz jesenskih rok
raste čez vse podobe
in gorí opustela
gôri v gôri
pozabljena izabela.

Ste videli popotnika
sredi daljnega pota?
Šel je iz jutra v poldan
sam s sabo pobotan,
sam pod visokim nebom,
sam po kamnati zemlji,
sam po samotni poti.

Tako odhaja skoz gozd
dnevov in dvomov,
nikjer več gost
in za zmeraj brez dóma.

On je svoje nebo,
on je svoja zemlja,
on je svoj korak
iz jutra v jutri,
iz jutri v mrak.

Odhaja, kot vse odhaja.
V boj? V skrivališče? V azil?
Je daleč njegova obala?
Pride na cilj?



Janko
Kos

Znanost in literatura (IV)

Problem interpretacije

Problem interpretacije in interpretiranja literarnih tekstov sam po sebi morda ni eden najvažnejših niti zares osrednjih vprašanj literarne vede v današnjem času; to velja še toliko bolj, ker se zavedamo, da je osrednje vprašanje te vede pravzaprav njeno preraščanje v znanost v pravem pomenu besede. Pač pa je res, da okoliščine, sredi katerih si išče literarna veda dandanes pot naprej, kar same od sebe potiskajo v ospredje tudi problem interpretacije.

Vse to bo še prav posebno držalo za novejši razvoj slovenske literarne vede, saj ni mogoče tajiti, da je prav v nji tako imenovano interpretiranje literarnih besedil zavzelo v zadnjem desetletju precejšen obseg in pomen; postalo je že kar ena glavnih oblik, prek katerih se literarna veda poskuša približati literarnim delom. Razmah takšnega interpretiranja se je pričel okoli leta 1960, čeprav bi seveda posamezne primere dosledne interpretacije lahko odkrivali že nekaj let pred tem. Na tem mestu ni mogoče naštevati vsega, kar bi bilo potrebno omeniti, da bi razvoj literarnega interpretiranja